

15.10.2010

Dnro 3509/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus

ASIAKIRJAPYYNNÖN KÄSITTELY VIIVÄSTYI TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOKSESSA

1 KANTELU

A arvosteli 17.9.2009 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja sen kirjaamon hidastelua hänen asiakirjapyyntönsä vastaamisessa.

A oli lähettänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamoon 9.7.2009 kello 11:30 asiakirjapyyntö. Kirjaamo oli vahvistanut samana päivänä kello 14:35 ottaneensa vastaan pyynnön. Kantelukirjoituksen mukaan samana päivänä B kirjaamosta oli ilmoittanut välittäneensä A:n pyynnön kolmelle asiantuntijalle.

Kun A ei ollut saanut 12.8.2009 mennessä vastausta pyyntöönsä, hän oli lähettänyt tuona päivänä kirjaamolle uuden sähköpostin ja uudistanut alkuperäisen pyyntönsä. Seuraavana päivänä asiantuntijasihteeri C oli pahoitellut asiaa. Hän oli arvellut teknisen ongelman aiheuttaneen asiantuntijoille tarkoitetun viestin hukkaantumisen. C oli ilmoittanut samassa viestissään, että hän oli välittänyt kyselyn asiantuntijoille, jotka vastaisivat "lähiviikkoina". B oli vielä 17.8.2009 pahoitellut sähköpostiviestissään alkuperäisen asiakirjapyyntönsä hukkaantumista ja viitannut sähköpostissa ilmenneisiin ongelmiin.

A ei kuitenkaan ollut vielä 17.9.2009 eli kantelun tekemiseen mennessä saanut yhtään ainoata asiakirjaa tai kieltävää päätöstä asiakirjapyyntönsä. Kuitenkin julkisuuslain mukaan tietopyyntö tulisi käsitellä viivytyksettä. Sen vuoksi hän on julkisuuslakiin viitaten pyytänyt oikeusasiamiehen kannanottoa asiaan.

A oheisti kanteluunsa alkuperäisen, rokotuksen haittavaikutuksia koskeneen asiakirjapyyntönsä ja siihen liittyvää kirjeenvaihtoa.

Asiantuntijasihteeri C antoi 21.9.2010 puhelimitse lisätietoja asiakirjapyyntöjen käsittelystä sekä lähetti tänne tiedoksi otteen asianhallintajärjestelmästä. Sosiaali- ja terveysministeriön ylitarkastaja antoi tänne puhelimitse lisätietoja THL:n tulosoheijauksesta ja asiakirjahallinnosta.

3 RATKAISU

Käsitykseni mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos oli ensiksi aiheettomasti viivytellyt A:n sähköpostitse 9.7.2009 tekemän asiakirjapyyntönsä käsittelyssä ja valituskelpoisen päätöksen antamisessa.

Vaikka laitoksen sisäisen sähköpostiviestinnän ongelmat olivatkin haitanneet A:n tietopyyntöön vastaamista, oli A:lle annettu valituskelpoinen päätös vasta kantelun käsittelyn aikana 10.9.2010. Toiseksi A:n tiedusteluun maksuista ei ollut myöskään sähköpostiviestien mukaan ainakaan aluksivas-tattu siten kuin laki edellyttää.

Näin ollen Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja sen kirjaamo olivat rikkoneet hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain säännöksiä, vaikkakin kirjaamo oli pahoitellut tietopyynnön käsittelyn yhteydessä elokuussa 2009 ilmenneitä sähköpostissa ongelmia.

3.1

Tapahtumatiedot

A oli lähettänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta kirjaamoon 9.7.2009 sähköpostitse asiakirjapyyntön, joka oli koskenut THL:lle tehtyjä ilmoituksia epäillyistä rokotuksen haittavaikutuksista ja HPV-rokotteita koskevia tietoja haittavaikutusrekisteristä. Samalla A oli tiedustellut asiakirjakopioista perittäviä maksuja ja pyytänyt itselleen valituskelpoista päätöstä, mikäli THL kieltäytyisi antamasta hänen pyytämäänsä tietoja.

THL:n kirjaamo oli vahvistanut 9.7.2009 ottaneensa vastaan A:n pyynnön. Asianhallintasihteeri B kirjaamosta oli ilmoittanut, että hän oli välittänyt A:n pyynnön kolmelle THL:n sisäiselle rokotetutkimuksen asiantuntijalle.

Kun A ei ollut saanut 12.8.2009 mennessä vastausta pyyntöönsä, hän oli lähettänyt tuona päivänä kirjaamolle uuden sähköpostin ja uudistanut alkuperäisen pyyntönsä. Seuraavana päivänä asianhallintasihteeri C oli pahoitellut asiaa ja arvellut teknisen ongelman aiheuttaneen asiantuntijoille tarkoitettua viestin hukkaantumisen. C oli ilmoittanut samassa viestissään, että hän oli välittänyt kyselyn asiantuntijoille, jotka vastaisivat "lähiviikkoina". B oli vielä 17.8.2009 pahoitellut sähköpostiviestissään alkuperäisen asiakirjapyyntön hukkaantumista ja viitannut laitoksen sähköpostissa ilmenneisiin ongelmiin.

A on kanteluasiansa vastineessa 13.3.2010 hyväksynyt THL:n asiakirjahallinnossaan tekemät korjaavat toimenpiteet. Hän ei kuitenkaan ollut saanut alkuperäiseen asiakirjapyyntöönsä muuta vastausta kuin sähköpostitse tehdyn ilmoituksen että hänen pyytämänsä asiakirjat ovat salaisia. THL antoi A:lle vasta 10.9.2010 valituskelpoisen päätöksen hänen alkuperäiseen ja uudistettuunkin tietopyyntöönsä.

3.2

Sovellettavat säännökset

Perustuslain (731/1999) 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 7 §:n sisältämän palveluperiaatteen mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki, 621/1999) 13 §:n 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemis-

tojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Lain 14 §:n 1 momentti edellyttää, että viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on, jollei 15 §:n 3 momentissa tai muualla laissa toisin säädetä. Säännöksen 3 momentti antaa menettelytapaohjeeksi, että jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytystä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 16 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin julkisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

3.3

Arviointi

Asiakirjojen mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sisäisessä sähköpostiviestinnässä oli elokuussa 2009 ollut alun perin viraston perustamisvaiheen ajalta keväältä 2009 johtuneita ongelmia. Teknisistä syistä A:n tietopyyntö ei ollut välittynyt laitoksen kirjaamosta kolmelle rokotetutkimuksen asiantuntijalle. Selvityksen mukaan laitoksen kirjaamossa oli ollut myös tuona ajankohtana normaalia kiireellisempää. Kuitenkin julkisuuslaki olisi edellyttänyt hyvän tiedonhallintatavan mukaan, että A:ta tiedonpyytäjänä olisi tarvittaessa autettu rokotetutkimustietojen rajaamisessa ja että hänelle olisi kerrottu pyydettyllä tavalla jäljennöksistä perittävistä maksuista. Samoin hänelle olisi tullut antaa joko virkamiehen ohjaus tai ilmoitus taikka viranomaisen ratkaisu viimeistään kuukauden kuluessa 9.7.2009 tehdystä tietopyynnöstä. A:lle oli vastattu myöhään noin kahden ja puolen kuukauden kuluttua hänen tietopyynnöstään eli 22.9.2009.

Lisäksi THL:n olisi tullut antaa jo elokuussa 2009 A:lle hänen pyytämänsä valituskelpoinen päätös, joten THL:n menettelytapa on ollut julkisuuslain 14 §:n 4 momentin vastainen. Valituskelpoisen päätöksen saaminen kesti siten yli vuoden, vaikka viranomaisen olisi tullut olla tietoinen lain edellyttämästä menettelytavasta tällaisessa asiassa. Asiointi on korjaantunut vasta 10.9.2010, kun A:lle on annettu asiassa valituskelpoinen päätös. THL on myös muutoin tietohallinnossaan antanut ohjausta henkilökunnalleen asiakirjapyyntöihin vastaamisessa. Jatkossa kirjaamoon toimitetut asiakirjapyyntöt rekisteröidään ja niihin vastaamista seurataan kirjaamon toimesta.

Näin ollen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen menettely on ollut A:n asiassa sekä hyvän hallinnon vaatimusten että julkisuuslain 13 ja 14 §:n vastainen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3. esittämäni ohjaavan käsityksen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksenme-

nettelystä laitoksen ja sen kirjaamon tietoon.

Samalla kiinnitän Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen huomiota siihen, että asiakirja- ja tietopyyntöjen toteuttamista määräajassa tulee riittävästi seurata kirjaamon asianhallintajärjestelmässä.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Lähetän päätökseni tiedoksi myös sosiaali- ja terveysministeriölle.